

По мере развития цивилизации и роста индустриализации стали нарастать и экологические проблемы на нашей планете. Разрушительные последствия технического прогресса поставили человечество перед необходимостью решения экологических проблем как условия выживания цивилизации и сохранения биологического разнообразия на глобальном уровне. Вместе с тем, мы должны беспокоиться о состоянии окружающей среды в нашей стране, в каждом отдельно взятом регионе. Экологические проблемы областей, городов затрагивают интересы каждого человека. Решение этих проблем во многом зависит от уровня знаний, которые сегодня нужны во всех областях практической деятельности.

Настоящие рекомендации призваны помочь библиотекарям организовать информационную и социокультурную работу по экологическому воспитанию и просвещению жителей города всех возрастов.

Библиотеки могут повысить интерес детей, юношества и молодежи к экологии родного края через информационно-просветительскую деятельность. А также сделать доступной информацию по экологическим проблемам для жителей всех возрастов города.

Социокультурная деятельность библиотек, организация широкого доступа к информации направлены на то, чтобы экологические проблемы родного края стали понятны каждому жителю, чтобы каждый захотел внести свой вклад в их решение. Главными задачами в эколого-просветительской деятельности массовых библиотек являются:

1. Формирование экологического сознания и повышение экологической культуры подрастающего поколения и граждан всех возрастов.
2. Повышение уровня заинтересованности жителей города в защите и сохранении природной среды.

3. Информационно-библиографическое обеспечение экологических программ, направленных на природоохранительную деятельность.

4. Привлечение внимания населения города к проблемам озеленения и благоустройства территории, сохранения экологической безопасности по месту жительства.

Поставленные цели могут быть достигнуты путём оптимальной организации всех направлений деятельности библиотеки: проведение массовых мероприятий; выпуск рекламной продукции с целью формирования экологической культуры; пополнение книжного фонда литературой экологической направленности; активизация работы в виртуальном пространстве.

Социокультурная деятельность по экологическому просвещению предусматривает использование всех традиционных и инновационных форм библиотечной массовой работы. Подходя к своей работе творчески, современный библиотекарь умело привносит в свою работу инновационные методы, привлекая тем самым новых пользователей библиотеки, в первую очередь – юношество и молодёжь. Акции, квизы, квесты, театрализованные шоу-программы могут быть как структурным элементом комплексной программы, так и выступить в качестве самостоятельного мероприятия. Некоторые примеры форм работы с молодёжной аудиторией: виртуальный экскурс «Экологическая карта города над Пиной», экологический набат «Мы не последние на Земле», час размышлений «Мы в ответе за тех, кого приручили», экологический час «Боль природы – наша боль», видео- путешествие «Землю от предков наследую я», эколого-этнографическая экспедиция «Мой город – точка на глобусе синем», экологический квиз

«Чудесный мир зверей и птиц», эколого-исторический экскурс к Международному дню памятников и исторических мест «Истории дыхание живое»,

экологический круиз «По земле, мне близкой и родной», интеллект- игра в эко-формате «Думать, сопереживать, действовать».

Одной из первоочередной задач библиотеки по экологическому воспитанию является научить понимать природу и бережно относиться к ней с самого юного возраста. Наиболее эффективно заинтересовать детей и подростков к экологическим проблемам можно путём организации интерактивных познавательных мероприятий. При этом необходимо привлекать юных горожан к деятельному участию в проведении этих встреч. Таким образом, в будущем можно рассчитывать на компетентных, экологически грамотных граждан нашей страны. Примеры экологических мероприятий для детей: час юного эколога «Дружим мы с букашкой, птичкой и ромашкой», экологическая экскурсия-познание «За природу в ответе и взрослые и дети», экологический урок-призыв «Мир пернатых и зверей ждёт поддержки от друзей», медиа-беседа «Мордочка, хвост и четыре ноги», калейдоскоп для любознательных «Новости зелёного мира», видео-презентация «О тех, кто плавает, летает, жужжит, мяукает и лает», экологическая игра-экскурсия «По морям, по лесам, огородам и садам», виртуальное путешествие «Причуды и курьёзы, тайны и загадки природы», конкурс рисунков, час экологических открытий «Сказки-несказки В. Бианки».

Массовые библиотеки должны проводить информационно- просветительскую работу по популяризации экологических знаний не только с детьми молодёжью, но и с другими категориями населения. Библиотеки могут привлекать более взрослую аудиторию к деятельному участию в решении экологических проблем своего города. Достаточно эффективными формами работы с людьми старшего поколения по формированию экологически ориентированного сознания и укоренению привычек по бережному отношению к окружающей среде

могут быть: медиа-лекторий

«Здоровье человека и окружающая среда», цикл эколого-информационных бесед «Возьми здоровье у природы», урок-практикум «Охалка здоровья в букете цветов», экологическое ток-шоу «От экологии планеты к экологии души», эколого-краеведческое виртуальное путешествие «Милый край, родные дали», эколого-краеведческий семинар «Знать. Любить. Беречь. В центре внимания – экологические проблемы», экологический лекторий «Мудрость живой природы», эко-урок здоровья «Окружающая среда и наше здоровье».

Повысить интерес горожан к экологическим проблемам можно через приобщение к красоте природы родного края, показать, сколько красоты находится вокруг нас – леса, луга, реки, озёра. Но всех этих природных богатств мы можем лишиться уже в ближайшем будущем. Кто же может показать и воспеть родную природу лучше, чем писатели, поэты, художники, композиторы? Лирико-поэтические встречи для посетителей разных возрастов помогут окунуться в прекрасный мир природы. Примерами таких мероприятий могут быть: литературно-музыкальная композиция «И в песнях, и в стихах поэтов пусть расцветает край родной», поэтический вечер «И края нет дорожке, где довелось родиться нам», эколого-поэтический вернисаж «Как дивен край родной», литмонтаж «Наш край родной в стихах и прозе», вечер поэзии о родной природе «Радость земли замечая», музыкально-поэтический вечер «Мы гимн поём тебе, мой край родной», литературный капустник «Сияньем строк воспетая планета», поэтический калейдоскоп «Боготворю природы красоту».

Ежегодно в городских библиотеках отмечается Международный день памяти о Чернобыльской катастрофе. Мероприятия, приуроченные к этому дню, должны содействовать становлению гражданской ответственности и патриотического самосознания пользователей библиотек на

примере изучения причин и последствий чернобыльской аварии. В этой связи целесообразно провести мероприятия следующего плана: литературный набат «Имя той звезды – полынь», информационный час «Такой не знала планета беды», мемориальный вечер «Чернобыль: трагедия, опыт, память», урок-предостережение «Чернобыль – боль моей страны», устный журнал «Чернобыль – бедой сожжённое слово», экологический репортаж «Вечное эхо Чернобыля», урок памяти «Чернобыль – это забыть нельзя».

Примеры республиканских и общегородских акций: «Беларусь – за чистый воздух», «День без автомобиля», «Час Земли», «Сдай батарейку – спаси ежика», «От чистого города – к зелёной планете», «По примеру Маленького Принца приведём планету в порядок», «На этой земле жить мне и тебе», «Семья идёт в поход», акция по благоустройству жилых домов «За чистый фасад и зелёный палисад», «Сохраним город чистым!».

Книжно-иллюстративные выставки как часть популяризации экологических знаний

Книжные выставки являются частью массовой работы библиотеки. Выставки литературы экологической тематики раскрывают библиотечные фонды, делают их более доступными для читателей, популяризируют наиболее ценные книги. С помощью интересных, красочно оформленных изданий, представленных на выставке, можно раскрыть прекрасный мир природы, привить любовь и бережное отношение к живому миру.

Фонды библиотек системы обладают достаточным количеством литературы по экологическим проблемам, нужно лишь определиться с выбором конкретной тематики и представить издания в лучшем свете.

«С природой в мире будем жить»

План книжной выставки

«Давно пора образумиться людям, поумерить свое самомнение и осознать, что каждый живой организм существует исключительно лишь для себя, а вовсе не для пресловутого царя природы – человека».

И. В. Мичурин.

Разделы:

1. «Вода простая и таинственная» (представлены материалы о водных источниках, о загрязнителях воды и способах её очистки, а также другие интересные факты о воде).
2. «Климат, погода, человек» (содержит материалы о необычных явлениях на территории Беларуси, а также книги о климатических аномалиях).
3. «Дом и его тайные силы» (Представлены книги по экологии жилища).
4. «Экология и здоровье» (Литература о факторах, отрицательно влияющих на здоровье человека).
5. «Отходы в доходы, или что несёт мусорный ветер?» (о бытовых и производственных отходах).

«Чудесный мир зверей и птиц»

План книжной выставки

«Великая книга природы открыта перед всеми, и в этой великой книге до сих пор... прочтены только первые страницы».

Д. Писарев.

Разделы:

1. «Тайны живой природы». Представлены издания, знакомящие с различными видами птиц и животных, об их среде обитания, отвечают на самые интересные вопросы.
2. «Пернатые и мохнатые – герои книг». Содержатся книги известных писателей, произведения которых посвящены братьям нашим меньшим.
3. «Они просят защиты». Литература о тех, кто нуждается в

защите, о том, почему так важно сохранять то, что может совсем исчезнуть – «Красная книга» и книги о заповедных местах нашей страны и Полесья.

Примеры книжных выставок

«Зелёное чудо – Земля» (к Всемирному Дню земли).
Разделы: «Разноцветная планета», «Чудеса Земли-матушки», «Красота, которая рядом», «Лёгкие нашей планеты».

«Земля – наш дом». Разделы: «В мире животных»; «Птицы – наши друзья»;

«Вода и её обитатели»; «Цветочная поляна».

«Бесценный дар природы». Разделы: «В экологию через книгу», «Сохраним природу вместе», «Мир зверей и птиц», «Сияньем строк воспетая природа».

«Я скнигой открываю мир природы». Разделы: «Мир заповедной природы», «Тропинками Полесья», «Тайны зелёной страны», «Животные – герои книг».

Художественные экспозиции: «Природа глазами художников», «Природа на кончиках кисти», «Бесценный дар природы».

Выставки фотографий: «В родном краю мне мило все», «Наши пернатые друзья» (к Международному дню птиц), «Останьтесь на Земле» (по страницам Красной книги), «Эти забавные животные», «Познаём свой край». «Роднай зямлі краявіды».

Сцэнарый мерапрыемства экалагічнага накірунку

**Гучыць песня “Беларусь мая
сінявокая” Чытальнік 1. Пятрусь**

Броўка. “Беларусь”.

Зямля Беларусі! Бары і дубровы,
Жытнёвае поле, шаўковы мурог,
У промнях рабіны заход
вечаровы, Што клёкат буслоў
— ручаёў перамовы І ў
шумных прысадах істужкі
дарог.

Зямля Беларусі! Вачамі азёраў
Глядзіш ты ў празрыстыя высі
нябёс, Начамі, што яблыкі,
падаюць зоры, Знікаюць па
водах, па чорных разорах, Па
травах, абсыпаных кроплямі
рос.

Былога быліны, старога
паданні Плывуць, як аблітыя
сонцам чаўны,
Па краю зялёным, прасторах
бяскрайніх Ад Нёмна да Сожа,
ад Буга да Гайны, Па хвалях
Дняпра і шырокай Дзвіны.

Бацькоў нашых слава на іх
узбярэжжах, Гамоняць пра гэта
бары-байкары,
Гамоняць пра гэта і
Полацка вежы, І Турава
сцены, і шум Белавежы,
І роднага Мінска сівыя муры.

ВЯДУЧЫ 1. Якая яна, наша зямля беларуская? Залатыя

палі збажыны з сінімі вочкамі васількоў, светлыя ад бяроз гаі, што аглохлі ад птушынага звону. І пушчы, падобныя да храмаў, лясы, дзе горда нясуць свае кароны алені. Гэта серабрыстыя стужі бясконцых рэк, у якіх плешчуцца бабры і рыба; азёры, што глядзяць блакітнымі вачыма у крышталёва-чыстае неба; прасторныя раўніны і маляўнічыя балоты, дзе знайшлі прытулак сотні тысяч відаў раслін і жывёл.

Вядучы 2. Наша Беларусь, як рознакаляровая вясёлка, вабіць сваёй прыгожасцю і чысцінёй.

Розных колераў шмат на прыгожай зямлі, Што ласкава завуць Белай Руссю.

Ад баровых зарніц да блакітных крыніц – Кожным колерам я ганаруся.

Вядучы 1. Над шырокімі палямі, над векавечнымі пушчамі, над зялёнымі лугамі, над блакітнымі стужкамі рэк і рачулак, над люстэркамі незлічоных азёр лунаюць у высокім небе белакрылыя буслы. Нездарма нашу краіну называюць зямлёю пад белымі крыламі.

Чытальнік 2. Алесь Гурло. Мой край

Край мой там, дзе
рэчак хвалі І
плюскочуць і плывуць,
—

Што далей — да новых
даляў Мяне клічуць і
завуць.

Край мой там, дзе шэпчуць

сосны, Шумяць волаты-
дубы...

Гэты шэпт і шум
галосны Ёсяму
свету кажуць быль.

Край мой там, дзе поўны
колас За паклонам б'е
паклон,
І жніі шчаслівы голас
Заглушае сэрца звон.

Край мой там, дзе
каля хаты Аж да неба
ўзняўся сад;
Там, дзе хлопцы і
дзяўчаты Апяваюць
згону, лад.

Край мой там, дзе Нёман
льецца Срэбраплыннай
паласой,
Там, дзе ўсё, усё
смяецца, Шчасцем
хваліцца, красой!

Вядучы 2. Наша краіна пакрыта пышным зялёным дываном, які вытканы са шматлікіх соцень відаў раслін, пранізаны блакітнымі рэкамі і азёрамі, балотамі – найдзівоснейшымі скарбонкамі прыроды, якія даюць прытулак таямнічаму свету раслін, жывёл, птушак. Усімі сваімі праяўленнямі прырода прыкрашае жыццё чалавека. А яшчэ ўсім вядома, што паветра, вада, зямля – аснова ўсяго жывога на нашай планеце.

Вядучы 1. Вада – адзін з дзівосных скарбаў, што падарыла нам прырода. Без вады не можа існаваць нічога жывога – ні расліны, ні жывёлы, ні чалавек. Большую частку планеты Зямля пакрывае вада – моры і акіяны. У Беларусі мора няма. Затое ёсць мноства рэк, ручаёў, азёр і балот. Усяго ў нашай краіне налічваецца болей 20 тысяч рэк і каля 10 тысяч азёр рознай велічыні. Нават дакладных звестак аб іх колькасці пакуль не існуе. З 2017 года ў кожным рэгіёне Беларусі праводзіцца праграма па дакладнаму падліку ўсіх, нават самых невялічкіх, рэчак і азёрцаў.

Вядучы 2. Рэкі Беларусі... Самая вялікая наша рака – Днепр, якая працякае па Магілёўскай і Гомельскай абласцях. Наш горад Пінск стаіць на месцы ўпадзення ракі Піны ў Прыпяць, а Прыпяць – другая па велічыні рака нашай краіны. А яшчэ, калі мы гаворым пра Беларусь, то ўзгадваем раку Нёман, якая паслужыла крыніцай натхнення для многіх беларускіх пісьменнікаў.

Чытальнік 1. Алесь Гурло. Нёман

Працягнуўся доўгай
стужкай Між раўніны
і лугоў,
Завярнуўся
завітушка,
Абышоў абшар
лясоў.

Хвалі цэдзіць скрозь
балота, І люстраная
вада

Абмывае пыл з
чароту, Што

паслаўся, як нуда.

Бераг вышай – зноў
нізіны; Справа вольха
кіне цень,
Злева лозы ці асіны;
З неба сонца шле прамень.

Месяц бледны, вочы
зораў – Ўсё любуецца
табой;
Ты ж нясешся па
прасторы І завеш усё
з сабой.

Гоніць сон тваё
журчанне; Сэрца
б'ецца весялей...
Адвячоркам, на
світанні Табе
ўторыць салавей...

Вядучы 1. А яшчэ Беларусь славіцца сваімі азёрамі. Нездарма яе называюць краінай з блакітным вачыма. Нарач, Дрысвяты, Браслаўскія азёры... Самае вялікае беларускае возера – Нарач, а самае глыбокае – возера Доўгае ў Глубокскім раёне. Яго глыбіня дасягае да 53 метраў. Яго нават называюць беларускім Байкалам. І ў кожным куточку нашай краіны ёсць сваё, славутае возера, пра якое складзена нямала легенд і паданняў.

Вядучы 2. Адною з найважнейшых экасістэм Беларусі з'яўляецца балота. У навакольным асяроддзі яны маюць вялікае значэнне для захавання біяразнастайнасці і зніжэння выкідаў вуглякіслага газу. На беларускіх балотах жывуць

мноства відаў птушак, насякомых а таксама дзікарослых раслін, уключаных у Чырвоную кнігу Беларусі.

Вядучы 1. Захаванне і аднаўленне балот з'яўляецца адной з найважнейшай часткай прыродаахоўчай дзейнасці нашай краіны. На сёнешні час прыкладна дзве трэці балотаў Беларусі знаходзяцца пад аховай дзяржавы.

Чытальнік 2. Мікола Хведаровіч. Родныя вобразы

Мы ездзім далёка за
мора Чужыя глядзець
гарады, Шукаем
скалістыя горы,
Азёры крышталнай
вады.

І часта, так часта
бывае. Што мы ў
сумятлівым жыцці
мінаем і на заўважаем
Красу сваіх родных
мясцін, Свае гарады і
пасёлкі,
Абмытыя ласкай
вятроў, І подых
сасновае смолкі
Сівых беларускіх
бароў...

І той, хто Палесся не
бачыў, Хто ў Пінску
ні разу не быў, На
Прыпяці хто не
рыбачыў,

Не плыў у вясенні
разліў, – Не звездаў красу
свайго краю.

Скажу я вам праўду адну:
Заморскія вёсны, я
знаю, Не лепей за
нашу вясну.

Калі разліюцца
паводкі – Бярозы
па грудзі ў вадзе.
Як белыя тыя
лябёдкі

На воду сышлі кагадзе.
На ветры румяным і
золкім Іх сёстры
стаяць на грудзі,
Дзявочага шчасця
пярсцёнкі Раняюць
яны на вадзі.

А скрозь цішыня
веснавая, І там, дзе
мігціць небакрай,
Сяцёр сваіх родных
гукае Бярозак
спалоханы рай.

Вось так яно часам
бывае, Што мы ў
сумятлівым жыцці
Мінаем і не заўважаем
Красу сваіх родных мясцін.

Вядучы 2. Яшчэ адно багацце аставілі нам у спадчыну нашы продкі – гэта лясы. Яны займаюць каля 40% ад тэрыторыі нашай краіны. Самым вялікім лясным масівам нашай краіны з’яўляецца Белавежская пушча. Лес ачышчае паветра і дае прытулак жывёлам і птушкам. У беларускіх лясах найчасцей сустракаюцца сосны і елкі, а таксама беластвольныя бярозы, велічныя дубы, ліпы, клёны. А яшчэ нашыя лясы прывабляюць мноствам відаў грыбоў і ягад, якімі ласуюцца як жывёлы, так людзі.

Чытальнік 1. Якуб Колас. У лесе (урывак з паэмы “Суд у лесе”)

Люблю я лес, адвечны
бор, Дзе ўзносяць хвоі
ўгору шапкі, Дзе
расцілаюць елі лапкі
І востры пах мкнуць у
прастор. Заўсёды ў
лесе добра мне: У ім
так ціха, урачыста,
Калі прытоіцца ўсё
чыста, І ветрык
нават не дыхне.

І дуб-крапак і куст
малы Стаяць у
мудрым задуменні,
А сосны сочаць і
струменяць Густы,
духмяны пах смалы.

Замлее лес — такая ціш,
І толькі пчолы струнным звонам

Гудуць працяглым роўным
тонам Ды прашмыгне
лясная мыш.

А як прыгожы ў час
вясны Бярозак
першыя уборы, Калі
яны па касагорах
У сонцы мараць свае сны!

Гучыць песня “Сінякрылы матылёк” (словы М.
Багдановіча, музыка В. Мулявіна)

Вядучы 1. Спакон веку беларускі народ называе зямлю карміцелькай. Звычайна мы ўспрымаем яе, як штосці натуральнае, вельмі прывычнае, буддзённае, нават праязічнае, не завўважаючы матэрыяльных каштоўнасцей. Між тым, зямля корміць і поіць усё жывое на планеце. Таму зямлю нашу трэба берагчы асабліва.

Вядучы 2. Прырода часта церпіць ад таго, што людзі не зберагаюць яе. Бурнае развіццё цывілізацыі прывялі да забруджвання паветра, рэк і азёр, знішчэння лесу. На вялікі жаль, вельмі часта даводзіцца сустракацца з безадказнымі адносінамі да навакольнага свету. А таму знішчаецца ўсё: урадлівая глеба, расліннасць, жывёльны свет.

Чытальнік 2. Юрась Свірка. “А ўсё ж вінаваты і я”

А ўсё ж вінаваты і я:

Суладдзе ў прыродзе
парушана. Паменшала
птушак сям'я,

І рыба бяздумна патручана.

Няма чым віну апраўдаць,
Сумленне маё зацярушана:

Баяўся адкрыта крычаць,
А толькі даводзіў нязмушана.

І я вінаваты у тым:
Без толку балотца
асушана. Напэўна, і ў
слове маім Трывога
гучала прыглушана.

Што сосны трывожна
шумяць, Што ў лузе без
кнігавак ціха, Патрэбна
было закрычаць,

А я, нібы пташачка, ціўкаў.

Вядучы 1. Чорным крылом бяды накрыў нашу родную Беларусь Чарнобыль. У выніку аварыі на Чарнобыльскай АЭС вялікая частка тэрыторыі нашай краіны аказалася забруджанай радыяцыяй. Ад навалы, якую нельга разгледзіць вачыма, пацярпела ўсё жывое: зьяры, птушкі, лясы. Забруджанымі радыяцыяй аказаліся і вадаёмы. Найбольш небяспечная частка зямель стала непрыгоднай для ўсяго жывога на некалькі соцень гадоў.

Чытальнік 1. Артур Вольскі. Боль Чарнобыля

Чым гэты боль нясцерпны
вымераць? Ён не лягчэй за той
— з вайны.

Ці можа край палескі
вымерці без аніякае
віны?

Няўжо атрутны вецер
выветрыць пачуцці нашы,
мову, слых?

ужо не вернуцца
дазіметры да тых
паказчыкаў – былых?
Няўжо абапал плыннай
Прыпяці лясы
змарнеюць і палі?..
Усё стрываем, што ні
прыйдзецца, каб не
застацца без зямлі;
каб жыта ў полі
каласілася, каб не
радзеў лясоў гушчар,
каб над планетай не
насілася
пагроза смерці ў плойме хмар;
каб катастрофа
немагчымаю была; каб
матухна Зямля не ўпала,
стаўшы Хірасімаю,
счарнелым яблыкам з галля.

Вядучы 2. Сама прырода не можа выстаяць перад нястрымным наступам магутнай сучаснай тэхнікі, не можа захавацца ў натуральным, здравым стане. Ёй неабходна неадкладная дапамога з боку чалавека. Каб захаваць цудоўную і непаўторную прыроду нашай Радзімы для будучых пакаленняў, усе мы павінны вельмі беражліва ставіцца да ўсяго навакольнага.

Вядучы 1. Нашай дзяржавай прыкладаецца нямала намаганняў для аховы навакольнага асяроддзя. Так, па пастанове Савета Міністраў БССР была створана Чырвоная

кніга Рэспублікі Беларусь. Гэта афіцыйны дакумент, які змяшчае звесткі пра жывёл і раслін, што з'яўляюцца рэдкімі або знаходзяцца пад пагрозай знікнення. У 2015 г. выйшла з друку ўжо чацвёртае выданне Чырвонай кнігі ў дзвюх тамах. У яе ўключана каля 200 відаў дзікіх жывёл і каля 300 – дзікарослых раслін.

**Чытальнік 2. Алесь Бачыла. Цябе мы назвалі
Радзімай**

Дзе рэчкай, дзе борам. дзе
лугам. Ты вабіш сабою
здаля,
Зямля між Дняпром і між Бугам,
Спрадвечная наша зямля.
Цябе мы назвалі
Радзімай Не годам
раней, не двума, Не
годам-двума прынялі
мы Тваё дарагое імя.
З тых дзён і па сёння
прадвеснем Па нівах і
ціхіх гаях
Гучаць: твая звонкая
песня, Пявучая мова твая.
Іх нам нездарма аддавалі
як скарб заповітны зямлі,
Каб мы – праз вякі
шанавалі, Каб мы –
праз вякі бераглі.
Калі ж гэты скарб
чужаніца Панішчыць

захоча ў агні,
Каму ж як не нам ,
заступіцца, Каму ж, як не
нам, бараніць.
Табе прысягалі ў
жыцці мы, За
вернасць пад кулі
ішлі Мы самі цябе, як
Радзіму,
У сэрцы свае
прынялі. Шырокімі
нівай і лугам
Пад сонцам цвіці ж , як цвіла,
Зямля між Дняпром і між
Бугам, Любімая наша
зямля.

Вядучы 2. Зямля Беларусі... Гэта — зубры ў Белавежскай пушчы. Гэта — бабры, мядзведзі ў Бярэзінскім запаведніку. Гэта — ласі і дзікі ў Налібоцкай пушчы. Грацыёзныя лебядзі на Нарачы... Гэта — векавыя дубы, ліпы, клёны, вербы, сасновыя бары, бярозавыя гаі ў Прыпяцкім запаведніку. Адным з дзейсных спосабаў захавання флоры і фаўны нашага наваколля, яго чысціні і некранутасці, з'яўляецца стварэнне асобых запаведных зон.

Вядучы 1. У наш час на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь існуе 2 запаведніка і 4 нацыянальных парка. Бярэзінскі біясферны запаведнік і Палескі дзяржаўны радыяцыйна-экалагічны запаведнік маюць статус асаблівай ахоўнай зоны. Нацыянальныя паркі гэта: “Белавежская пушча”, “Браслаўскія азёры”, “Нарачанскі”, “Прыпяцкі”.

Вядучы 2. Бярэзінскі біясферны запаведнік, які мае статус асаблівай ахоўнай зоны, быў створаны ў 1925г. Размешчаны на мяжы Віцебскай і Мінскай абласцей. Дзякуючы сваёй біялагічнай разнастайнасці, запаведнік мае выключную значнасць не толькі для Беларусі, але і для ўсёй Еўропы. Лясы займаюць каля 90% плошчы запаведніка.

Вядучы 1. Белавежская пушча – адна з найважнейшых славукасцяў нашай краіны. І адзін з самых старых запаведных лясоў ва ўсёй Еўропе, які знаходзіцца на мяжы Беларусі і Польшчы. Беларуская частка Белавежскай пушчы паслужыла асновай для нацыянальнага парка. Зараз запаведнік па ліку відаў раслін і жывёл не мае сабе роўных у Еўропе.

Вядучы 2. Галоўнай жа славукасцю пушчы з’яўляюцца зубры. Але бескантрольнае паляванне на гэтага звера некалі прывяло да амаль поўнага яго знікнення з лясоў запаведніка. Зараз гэтым веліканам нічога не пагражае.

Чытальнік 1: Леанід Зубараў. Белавежская пушча

Запаветны напеў, запаветная даль
Прада мной прадстае, толькі вочы
заплюшчу. Ёў небе зоркі твае
зіхацяць як крышталь,

Белавежская пушча,
Белавежская пушча. Тут схаваны
даўно скарб прадвечных дзядоў. На
спатканне імкнуць, кліч Радзімы
пачуўшы. Шэрай птушкай лясной я
з далёкіх краёў
Да цябе прылятаю, Белавежская пушча.

Верным сынам тваім да крыніцы прыду.

Тут гушчар для зуброў – нібы
райскія кушчы. Як алені, з калень
п’ю святую ваду,

Беларуская казка –

Белавежская пушча! Ад магутных
дубоў, мужных велічных дрэў, Дзе
дзікі-вяпрукі жалуды свае
лушчасць, Панясу твой напеў,
песняроў шчыры спеў,
Беларуская казка – Белавежская пушча!

Гучыць песня “Белавежская пушча” (муз. А.
Пахмутавай, словы М. Дабранравава).

Вядучы 1. Палескі дзяржаўны радыяцыйна-экалагічны
запаведнік быў створаны ў Гомельскай вобласці ў 1988
годзе на тэрыторыі, забруджанай радыяцыяй пасля
чарнобыльскай аварыі. У самым вялікім запаведніку
Беларусі не ладзяць масавых наведванняў і экскурсій, бо
гэта небяспечна для чалавека. Зараз тут праводзяцца
радыёбіялагічныя і экалагічныя даследаванні. На землях
запаведнай зоны расце вялікае мноства раслін і жывёл,
занесеных ў Міжнародную чырвоную кнігу.

Вядучы 2. Самае вялікае возера Беларусі – Нарач.
Знаходзіцца яно ў Мядзельскім раёне Мінскай вобласці. Каб
абыйсці ўсё возера навакол, патрэбна адолець 40
кіламетраў. Нарач з’яўляецца жамчужынай беларускага
азёрнага краю. Для абароны прыроднага феномену ў 1999
годзе ў рэгіёне быў створаны Нацыянальны парк
“Нарачанскі”. На Нарачы маюцца гнездзішчы грацыёзнага
лебедзя-шыпуна, а таксама некаторых іншых рэдкіх птушак.
У рэшце рэшт, возера Нарач вылучаецца надзвычай

прыгожымі мясцінамі, палюбавацца якімі марыць кожны беларус.

Чытальнік 2. Янка Купала.

Лясное возера ДрэMLE

абсаджана лесам адвечным,

Цінай засланае возера ў лесе;

Шастае сціха асока і аер,

Нудныя казкі куст з кустам шапоча.

Сосны і вязы, дубы і

асіны Вокала возера

вартай пасталі, Долу

ківаюць паклоны нямыя,

Небу малітву таемную твораць.

Возера! Возера! Йду к табе

смутны Соннаю пушчай,

амшалаю сцежкай,— Жоўтае

лісце шасціць пад нагамі,

Шчокі калючка сасновая

шчыпе.

Сам з сабой насам пад дубам саджуся, —

Вочы і думкі пабеглі далёка...

Сцішна над возерам, воблачна

ў небе... Недзе запелі

Узвіжанне гусі.

Вядучы 1. А яшчэ Беларусь славіцца сваімі Браслаўскімі азёрамі, што знаходзяцца ў Віцебскай вобласці. Край Браслаўскіх азёр славіцца дзівоснай прыгажосцю. На маляўнічай пагорыстай тэрыторыі запаведнага парку суседнічаюць балоты і азёры, поймы рэк з чыстымі ключамі, лясы і лугі.

Вядучы 2. Нацыянальны парк «Прыпяцкі» быў створаны ў 1969 г. У пойме ракі гняздуецца шмат чырванакніжных птушак. А яшчэ парк лічыцца сапраўдным журавінавым раем на Палессі – тут больш за 500 гектараў займаюць пасадкі гэтай духмянай ягады, якая ўжо даўно стала яшчэ адным сімвалам Беларусі.

Вядучы 1. Ахова навакольнага асяроддзя – справа не толькі прафесіяналаў-эколагаў, але і ўсяго грамадства. Ахова паветра, вады і зямлі датычыцца не толькі ўрада, але і ўсіх жыхароў нашай краіны. Ад паважальных адносін да прыроды залежыць яе чысціня і разнастайнасць відаў флоры і фаўны. суцэльнасць усяго сусвету.

Вядучы 2. У Зямлі няма другіх рук і сэрцаў, акрамя нашых, і менавіта мы павінны несці адказнасць за стварэнне якаснага жыцця для ўсіх зямлян. Сберагчы родную прыроду, чыстае паветра і карысныя выкапні мы павінны для будучых пакаленняў.

Вядучы 1. Паважаныя сябры! Спадзяемся, што наша сустрэча прымусіць задумацца, ці ўсё намі зроблена, каб кожны куток нашай зямлі стаў яшчэ лепшым. Каб усё тое, што мы бачым вакол сябе, і прыносіла карысць чалавеку, і цешыла, і радавала яго вока.